

Literatura europejska zaczyna się od polemiki. Agamemnon za Achillesem wdają się w spór sięgając po inwektywy. Pierwsi poeci, tacy jak Archiloch, pozwalają sobie na wycieczki słowne, które dziś nazwalibyśmy mową nienawiści. Inwektywy latają nad głowami widzów oglądających komedie i tragedie okresu klasycznego w teatrze Dionizosa. Nie inaczej działo się w realnych polemikach między żywymi ludźmi, a nie postaciami literackimi, gdy przemawiali oni w sądach, na agorach i forach, pisali listy, traktaty polemiczne, a nawet wiersze. Starożytni, czy czerpali z tego przyjemność czy też nie (choć raczej czerpali) nie przestawali się kłócić. A robiąc to, dość często korzystali z pewnego trybu perswazji nazywanego inwektywą. Polegał on na tym, że jej autor atakował, oczerniał bądź wyśmiewał osobiste cechy przeciwnika, albo grupy, którą adwersarz reprezentował. Hejt i hejterzy, fake newsy i trole nie pojawiły się na świecie wraz z nastaniem ery cyfrowej. Co więcej, technik tej mowy nienawiści nauczano w szkołach w całym Śródziemnomorzu, a najznakomitsi i najbardziej popularni pisarze antyku i wczesnego chrześcijaństwa byli zarazem tymi, którzy zostawili po sobie najwięcej dzieł polemicznych, w których aż roiło się od inwektyw, których intensywność niekiedy nawet dziś przyprawia o rumieniec.

Celem naszego projektu jest zidentyfikowanie, zebranie i zanalizowanie retoryki wszystkich przypadków zastosowania inwektywy w polemikach między ludźmi (a nie postaciami literackimi) począwszy od VII w. p.n.e. do V w. n.e. Projekt ten obiecuje przedstawić pełną panoramę antycznej i wczesnochrześcijańskiej historii sięgania w polemikach do personalnych ataków, obelg, czy obraźliwego języka. Zwieńczeniem projektu będzie kompletna monografia historii inwektywy w starożytności oraz baza danych online Database of Ancient Invective.

Publikując artykuły i monografię w trybie open-access, tworząc ogólnodostępną bazę online chcemy zapewnić publiczności możliwość prześledzenia, w jaki sposób każdy z polemistów konstruował inwektywy, w czym się one różniły między sobą i w jakim stopniu występowały podobieństwa między nimi. Dzięki temu będziemy w stanie skonfrontować się z powszechnymi opiniami, np. dotyczącymi tego, że Ojcowie Kościoła byli mniej skorzy do korzystania z inwektywy niż Cynceron czy Demostenes.

Mamy nadzieję, że znaczenie naszego projektu wykroczy poza zainteresowanie wąskiej akademickiej dziedziny. Nasz projekt dostarczy nowych źródeł, nowych informacji i analiz dotyczących złożonego zjawiska antycznej inwektywy. Wszystko to, może potem być wykorzystane przez nauki społeczne do wyciągania bardziej ogólnych związków związanych z użyciem inwektywy w różnych epokach i kulturach. Nasze badania mogą także zainteresować szerszą publiczność w czasie, w którym insynuacje, pomówienia i inwektywy pojawiają się coraz częściej w sferze publicznej.